

De grote gele kwikstaart als broedvogel in Noord-Brabant in 2015

Janmartin Rahder en Simon Teerink

Inleiding

Tot aan de eeuwwisseling broedde de grote gele kwikstaart zeer sporadisch in Noord-Brabant. Vanaf 2000 nam het aantal plotseling toe. Sinds 2006 volgt Vogels in Brabant de soort op de voet. Een fors aantal vrijwilligers gaat in het voorjaar op pad om territoria van de grote gele kwik op te sporen. Dit artikel beschrijft de resultaten van 2015.

Winter en voorjaar van 2015

Net als de winter van 2014 viel de winter van 2015 in de categorie 'buitengewoon zacht'. Het voorjaar verliep vrij koel door langdurige perioden met noordenwind. Wel was het zonnig en droog. Door de zachte winter viel een verder herstel van de Brabantse populatie te verwachten.

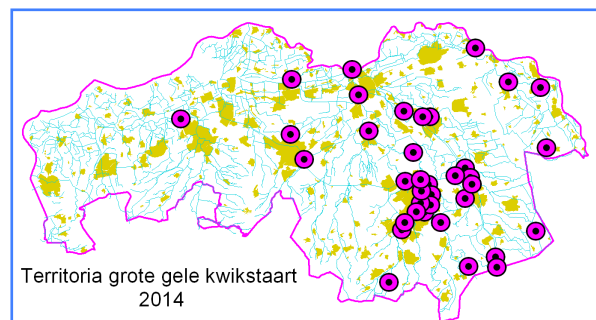
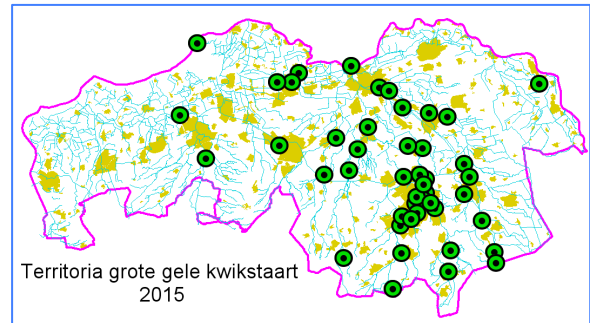

Vrouw met ring, Beek en Donk (Piet Gruijters)

Resultaten

In 2015 zijn 46 territoria gevonden. Dat zijn er 9 meer dan in 2014. Ook dit jaar dus weer een toename, met bijna een kwart. De opwaartse lijn sinds 2013 zet dus verder door. De kaartjes tonen de territoria van grote gele kwikken in 2015 en 2014. Alle waarnemingen die voldoen aan Sovon-criteria tellen hierbij mee; het gaat dus om vastgestelde territoria, dus niet alleen om broedgevallen.

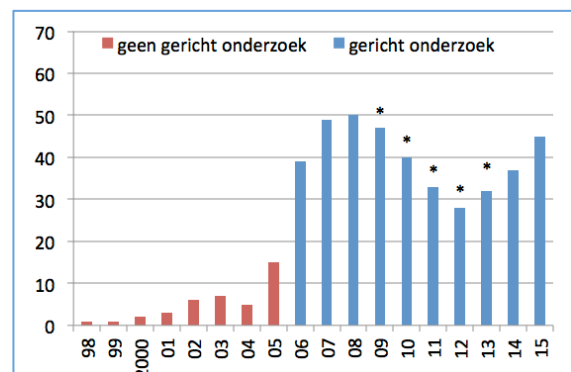
Als broedseizoen lijkt 2015 goed te zijn verlopen. Op zeker 24 locaties is gebroed en er zijn tenminste 30, mogelijk 36 broedsels vastgesteld. Op veel plaatsen zijn jonge vogels gezien. Op tenminste vijf locaties hebben de vogels twee keer gebroed en op één, maar mogelijk op drie locaties, hebben de vogels 3 broedsels gehad! Omdat de meeste locaties niet structureel worden gevolgd kunnen deze cijfers nog hoger liggen!

Bijzonder is het verloop van een koppel ggk's in Beek en Donk, waar Piet Gruijters de ontwikkelingen op de voet heeft gevolgd. Man en vrouw waren beide geringd en hadden half april een legsel. Half mei vlogen de jongen uit. In juni werd er weer gebroed en op 20 juni vlogen ook deze jongen uit. Eind juni trof Piet het vrouwtje aan, maar nu met een nieuwe, ongeringde partner! Begin augustus bracht dit verse koppel een derde legsel jongen groot. Chapeau dus voor dit vrouwtje! (foto).

Populatieontwikkeling

De grafiek toont het aantal gevonden territoria in Noord-Brabant. De jaren met voorafgaand een vorstrijke winter zijn met een * gemarkeerd.

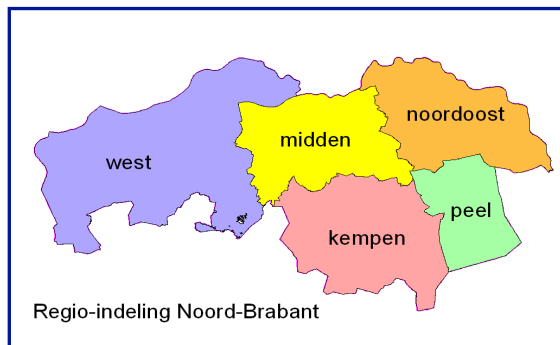

Na de stormachtige toename vanaf 2000 van deze soort in Noord-Brabant volgde na het topjaar 2008 een afname. Dit lijkt samen te hangen met de felle vorstperiodes in de jaren 2009-2012. Sinds 2012 (28 territoria) groeit de populatie in Noord-Brabant weer.

Verspreiding naar regio

De Kempen versterkte zijn positie als kerngebied voor grote gelen in de provincie door een toename naar 20 territoria (43% van de populatie). Ook Midden-Brabant groeide flink in belang, met 11 territoria (24%). Peel en Noordoost vielen iets terug; West-Brabant werd voorzichtig aan weer opgezocht.

regio	2012	2013	2014	2015
west	1	5	1	3
midden	3	4	6	11
noordoost	4	4	8	6
peel	5	7	8	6
kempen	15	12	14	20
totaal	28	32	37	46

Beekkwikken

Na het dieptepunt in 2014, met slechts 3 bezette Brabantse watermolens, waren er dit jaar 5 van de 14 molens bezet, de meeste in het Dommel-stroomsysteem. Dat geeft weer hoop voor dit typische ggk-biotop!

Rioolkwikken

Ook in 2015 staan de rioolwaterzuiveringen (rwzi) bovenaan in het lijstje populaire broedbiotopen, met 12 van de 46 territoria. Naar verhouding is de populariteit iets afgenomen: ruim een kwart van alle Brabantse grote gelen broedde op een rwzi.

Ontwikkelingen in landelijk perspectief

Na zes broedseizoenen van terugval in Twente liet de grote gele kwikstaart in 2015 gelukkig weer een stijging zien en fors ook, met 38%, waardoor het aantal territoria uitkwam op 44. In Brabant lijkt de populatie directer te reageren op zachte winters: hier zette het herstel al twee jaar eerder in. Opvallend zijn

de fluctuaties van het aantal territoria die de tellers in de ZO-Achterhoek vaststelden. In 2012 een topjaar met 51 territoria, in 2013 een grote terugval naar 28, in 2014 weer groei naar 42 en in 2015 weer een terugval, nu naar 30 territoria. Deze populatie wordt jaarlijks goed gevolgd, de oorzaak van dit jojo-effect lijkt echter lastig te achterhalen. Uit de provincie Limburg zijn 56 territoria gemeld. Vergelijking met eerdere jaren is hier lastig, door verschillen in telinspanning.

Als we de positie van de Brabantse grote gele kwikstaarten bezien in dit groter perspectief, dan kunnen we na tien jaar gericht onderzoek vaststellen dat de Brabantse populatie vaste voet aan de grond heeft gekregen en, landelijk gezien, intussen een stevige positie heeft verworven.

Waarnemingen doorgeven

Blijf losse waarnemingen doorgeven via waarneming.nl of telmee.nl !

Daarbij nogmaals aandacht voor het juist doorgeven van waarnemingen. Helaas wordt er vaak niets vermeld over het kleed of over het gedrag, terwijl dit voor ons essentiële informatie is. Probeer te noteren: man of vrouw of jong, dan wel zang, nestbouw of nestindicatief gedrag. En als je zuinig bent op de nestlocatie, zet de waarneming dan op 'vervagen'. Door details te melden zijn je waarnemingen voor ons van meer waarde!

Vijf jonge grote gele kwikken onder de brug (JMR)

Meedoen

Als je ook wilt meedoen aan dit onderzoek, of een monitoring-object wil 'adopteren', dan kan je contact met ons opnemen via info@grotegelekwik.nl

Dankzegging

Zonder de inspanningen van een flink aantal deelnemers is een dergelijk langlopend onderzoek niet mogelijk. Onze dank gaat daarom uit naar al degenen die in 2015 waarnemingen hebben doorgegeven of andere informatie hebben gedeeld:

Leo Ballering, Peter van den Akker, Jan Benoist, Ans de Bijl, Arno Braam, Mario Bullens, Maurice van den Eijnden, Albert van Engeland, Frans van Erve, Fiona Franken, Gerard van Gool, Piet Gruyters, Martin Hermans, Titia van Heusden, Frans Hijnen, Cees Janssen, Harrie van der Leij, Hans van Limpt, Jaap van der Linden, Piet Looijen, Dennis Maas, Wout van Mensvoort, Lambert Prüst, Marco Renes, Huub Roxs, Ger van Santvoort, Jelle Schuurmans, Henk Sierdsema, Koos Slenders, Mark Sloendrecht, Peter van der Sloot, Jochem Sloothaak, André Veen, Bart Veenstra, William van der Velden, Hisko de Vries en Jan Wouters.

Verder dank aan allen die hun gegevens doorgeven via waarneming.nl en telmee.nl en aan degenen die we vergeten zijn te noemen!

Gebruikte bronnen:

1 Akker, Peter van den (2015).

Het broedseizoen 2015 van ijsvogel en grote gele kwikstaart in Twente. Eigen verslag.

2 Boele, Arjan (2016).

Persoonlijke mededeling data ZO-Achterhoek (bron: Pim Leemreise) en provincie Limburg. Sovon.

3 Boele, Arjan et al. (2016).

Broedvogels in Nederland in 2014. Sovon

4 Braam, Arno en Janmartin Rahder (2009).

Geschiedenis van een nieuwkomer: de grote gele kwikstaart als broedvogel in Brabant in 2006-2008. www.grotegelekwik.nl

5 Rahder, Janmartin en Simon Teerink, (2015)

De grote gele kwikstaart als broedvogel in Noord-Brabant in 2014. www.grotegelekwik.nl

Partners:

www.brabantsevogels.nl

www.brabantslandschap.nl

www.dommel.nl

www.eco-on-site.nl

www.grotegelekwik.nl

